

EMERGENCIES COME
WITHOUT WARNINGS
HELP US HELP YOU ON TIME

EMERGENCY HELPLINE
4269 9999

Appointments

Tel.: (91-22) 4269 6969

Executive Health Checkups (EHC)

Tel.: (91-22) 4336 6666

Toll Free Number: 180030003333

**FULL TIME DOCTORS
FOR FULL TIME CARE**

This information is intended for
AWARENESS PURPOSES ONLY

Four Bungalows, Andheri (W), Mumbai - 400 053, India
www.kokilabenhospital.com
f/KokilabenHospital t/KDAHMumbai
i/kokilabenhospital

A social initiative by

RELIANCE

Sept.2021

**આવો જાણીએ
અવયવના દાન વિશે**

અવયવના દાન

વિશે તમે જે જાણવા માગતાં હતા એ બધું જ આ રહ્યું

બધાં જ આ દાન કરી શકે છે

અવયવના દાતા એટલે કે ઓર્ગન ડોનેર તરીકે કોઈ પણ વ્યક્તિ પોતાનું નામ નોંધાવી શકે છે, પછી ભલે ને એની ઉંમર, જાતિ અથવા તબીબી ઇતિહાસ ગમે એ હોય. આમાં તમે પણ સામેલ છો!

સૌથી પ્રથમ સ્થાને છે કાળજી

તમે જે મેડિકલ કેર મેળવી રહ્યા છો એ તમારા ડોનેશન સ્ટેટસ અસર નહીં કરે. તબીબી વ્યવસાયોમાં હંમેશાં જીવનને બચાવવા માટે અગ્રતા આપવામાં આવે છે.

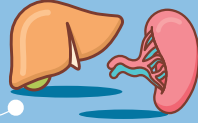

બાકીની બાબતો માટે નિશ્ચિત રહે

જ્યાં સુધી બ્રેઇન ડેથ જાહેર કરવામાં ના આવે ત્યાં સુધી ઓર્ગન ડોનેશન વિકલ્પ બનતો નથી.

જીવો અને જીવવા દો

‘જીવિત દાતા’ પણ કિડની અથવા લિવરના કિસ્સાનું દાન કરીને કોઈનું જીવન બચાવી શકે છે.

આ કાર્ય છે ભરોસાનું

દરેક પ્રમુખ ધર્મો અવયવના દાનને સપોર્ટ કરે છે અને પ્રેમ તથા ઉદારતાના એક અંતિમ કાર્ય તરીકે એને જુએ છે.

તમારી ધાર્મિક વિધિઓ પ્રત્યે આદર રાખો

અવયવના દાતા માટે અંતિમ વિધિ શક્ય છે. આમાં કોઈ ટેપીતી વિઠ્ઠલિઓ આવથી નથી.

નહીં!

ખર્ચાઓ નહીં

અવયવના દાનમાં દાતાઓ અથવા એમનાં પરિવારજનો માટે કોઈ ખર્ચ કરવો પડતો નથી અથવા આર્થિક રીતે સંકળાવું પડતું નથી.

દાતાઓને આદર

દાતાઓ અને એમના પરિવારો પ્રત્યે સમગ્ર પ્રક્રિયા દરમિયાન અત્યંત કાળજીપૂર્વક સન્માનપૂર્વક વર્તવામાં આવે છે અને એમને આદર આપવામાં આવે છે.

એ વ્યક્તિ કે જે ફાઇનલ-સ્ટેજ ઓર્ગન બીમારી ધરાવતી હોય એને ગિફ્ટ તરીકે આપવા માટે જ્યારે કોઈ વ્યક્તિને એના શરીરમાંથી કોઈ અવયવને કાઢવા માટેની કાયદેસરની પરવાનગી આપવામાં આવે ત્યારે જ અવયવનું દાન થઈ શકે છે. આ ત્યારે જ કરી શકાય છે જ્યારે દાતા જીવિત હોય અને એની સંમતિ હોય અથવા મૃત્યુ પછી એમના સગાંસંબંધીઓની સંમતિથી થઈ શકે છે. જે વ્યક્તિ અવયવ આપે છે એને ડોનેર (દાતા) કહે છે જ્યારે જે વ્યક્તિ અવયવ મેળવે છે એને રિસિપીએન્ટ (પ્રાપ્તકર્તા) કહે છે. જો દાતાને ભૂતકાળમાં કોઈ ગંભીર બીમારી થઈ હોય તો પણ કેટલીક પરિસ્થિતિઓમાં દાન જીવનરક્ષક બને છે.

અવયવના દાનના પ્રકારો

કેડેવરિક ઓર્ગન ડોનેશન

વ્યક્તિને બ્રેઇન ડેથ થયેલો જાહેર કરવામાં આવ્યા પછી અથવા એનું કાર્ડિઆક ડેથ થયું હોય એ પછી દાન કરવામાં આવતા અવયવોને કેડેવરિક ઓર્ગન ડોનેશન કહેવામાં આવે છે. જો તેઓને કોન્સર, એચઆઈવી, હેપેટાઇટિસ બી અથવા સી, ટીબી અને અન્ય બીમારીઓ થઈ હોય તો અવયવોનું દાન કરી શકાતું નથી. જો તેઓ એમનાં અવયવોનું દાન કરવા માટેના વચને બંધાયા હોય અને કાર્ડ ધરાવતાં હોવા છતાં પણ અવયવના દાન માટે નજીકનાં સગાં અથવા શરીરની કાયદેસરની કસ્ટડી ધરાવતી વ્યક્તિની સંમતિ અવયવના દાન માટે ફરજિયાત છે. બ્રેઇન ડેથ દાતા બે કિડનીઓ, લિવર, બે ફેફસાં, પેન્ક્રિઆસ, આંતરડું, હાડકાં અને આંખોનું દાન કરી શકે છે.

જીવંત અવયવનું દાન

જીવંત અવયવનું દાન ત્યારે થાય છે જ્યારે વ્યક્તિ જીવતી હોય છે. જો તમે 18 વર્ષ કે એનાથી મોટી ઉંમરના હો તો તમે તમારા નજીકનાં સગાંઓને અવયવો અને ટિશ્યૂઓનું દાન કરી શકો છો. સગાંમાં સામેલ છે માતાપિતા, બાળકો, બહેન, જીવનસાથી, દાદાદાદી, પૌત્રપૌત્રી. જો તમે જીવંત દાતા હો તો તમે માત્ર એક કિડની અને તમારા લીવરનો એક ભાગ જ દાન કરી શકો છો.

જીવંત દાતા લોહીની સગાઈ ધરાવતાં સગાઓને એક કિડની અથવા લિવરના એક ભાગનું દાન કરીને સામાન્ય જીવન જીવી શકે છે

મૃત્યુના પ્રકારો

બ્રેઇન ડેથ

બ્રેઇન ડેથ થવાનું કારણ છે મગજમાં ભારે ઈજા, હેમરેજ અથવા ગાંઠ. આમાં મગજના બધા જ ભાગોને નુકશાન થાય છે, એ કામ કરી શકતું નથી અને કામ કરવાનું બંધ કરે છે. આ સૂલટાવી ના શકાય એવી પરિસ્થિતિ છે. ફ્રન્ટિમ સપોર્ટ સિસ્ટમ- કે જે જીવનાવશ્યક અવયવોમાં રક્ત પરિભ્રમણ ચાલુ રાખે છે અને અવયવ તથા ટિશ્યૂ ડોનેશન અંતેબલ કરે છે આનો ઉપયોગ કરીને જીવનાવશ્યક શારીરિક પ્રક્રિયાઓને ચાલુ રાખી શકાય છે

કાર્ડિઆક ડેથ

આ ત્યારે થાય છે જ્યારે હૃદય અને શ્વાસોચ્છવાસ બંધ પડી જાય છે. આને લીધે ઓક્સિજન શરીરના બાકીના ભાગમાં પહોંચતું નથી અને શરીરમાંના બધા અવયવો અને ટિશ્યુઓ પરિભ્રમણના અભાવે સહન કરે છે અને છેવટે મૃત્યુ પામે છે. કાર્ડિઆક ડેથ પછી આંખો, હાડકાં અને અન્ય ટિશ્યુઓનું દાન કરી શકાય છે. આવું ભાગ્યે જ બને છે કારણ કે દાતાને હોસ્પિટલમાં રહેવાની જરૂર પડે છે અને આ માટે કેટલાક વિશિષ્ટ સંજોગો હેઠળ આ સંભવ બની શકે છે.

બ્રેઇન ડેથ એ બેહોશી હોવાની સમકક્ષ નથી

કોમા કોઈક રીતે મગજને થયેલી ઈજાના પરિણામે ઊંડી બેહોશીમાં સરી જવું એને કોમા કહે છે. આમાં મગજ કામ કરવાનું ચાલુ રાખે છે, જે કરવામાં આવેલાં પરીક્ષણોમાં સ્પષ્ટ થયું છે. કોમામાં સરી ગયેલી વ્યક્તિ રેસ્પિરેટરની સહાય વગર શ્વાસ લઈ શકે છે. કોમાને સૂલટાવી શકાય છે પરંતુ બ્રેઇન ડેથ એક સૂલટાવી ના શકાય એવી બેહોશી છે.

ભારતમાં ડોનેશન સંબંધિત હકીકતો

લગભગ 5,00,000 ભારતીયો અવયવની રાહ જોતાં-જોતાં દર વર્ષે મૃત્યુ પામે છે

2,00,000 વ્યક્તિઓ લિવર ટ્રાન્સપ્લાન્ટની રાહ જુએ છે

50,000 વ્યક્તિઓ કિડની ટ્રાન્સપ્લાન્ટની રાહ જુએ છે

10 લાખ વ્યક્તિ કોર્નિઅલ ટ્રાન્સપ્લાન્ટની રાહ જુએ છે

ભારત પ્રતિ દસ લાખની આબાદીમાં અવયવના દાતાઓ તરીકે 0.86 વ્યક્તિઓનો દર ધરાવે છે

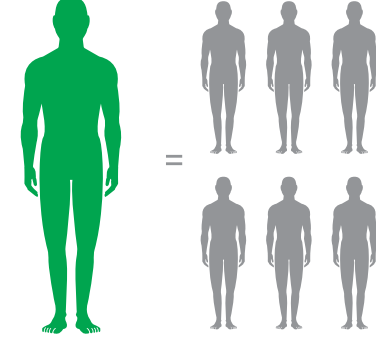
મૃત્યુ પછી આટલી સમયાવધિમાં અવયવોનું દાન કરી શકાય છે

- હૃદય અને ફેફસાંને 4 કલાક સુધી સાચવી શકાય છે
- લિવરને 10થી 12 કલાકની વચ્ચે સાચવી શકાય છે
- પ્રેન્કિયાસને 4થી 6 કલાક માટે સાચવી શકાય છે
- આંતરડાંને આશરે 6થી 8 કલાક માટે સાચવી શકાય છે
- કિડનીઓને 20થી 24 કલાક સુધી સાચવી શકાય છે

તમે શું દાન કરી શકો છો

અવયવનો 1 દાતા બચાવી શકે છે

6 જિંદગીઓ અને 9 સુધીની જિંદગીઓ

અવયવો

કિડનીઓ

ફેફસાં

લિવર

આંતરડા

હૃદય

પેન્કિયાસ

ટિશ્યુઓ

કોર્નિઆઝ

ત્વચા

હાર્ટ વાલ્વઝ

લિગામેન્ટ્સ

હાડકા

વેઈન્સ

તમે તમારા ટ્રાન્સપ્લાન્ટ સેન્ટર અને તમારા પરિવારને જાણ કરીને તમારા ડોનેર સ્ટેટ્સને રદ કરી શકો છો

દાતા કેવી રીતે બનવું

તમે ડૉનર કાર્ડ પર હસ્તાક્ષર કરીને અને મેળવીને તમારા અવયવોને દાન કરવાના વચને બંધાઈ શકો છો. આ કાર્ડ્સ 2જા માળ પર આવેલા અમારા ટ્રાન્સપ્લાન્ટ કોઓર્ડિનેશન એકમ પરના અમારા ટ્રાન્સપ્લાન્ટ કોઓર્ડિનેટર્સ પાસે ઉપલબ્ધ છે.

તમે દાતા બનવા માગો છો એ તમારા પરિવારને કહેવું પણ અગત્યનું છે. વ્યક્તિ ડેક્રિએટેડ ડૉનર છે એવું જો દસ્તાવેજીકરણ કરવામાં આવ્યું હોય તો પણ દાનમાં આપવામાં આવનારા અવયવો અને ટિશ્યુઓ માટે પરિવારની સંમતિ આવશ્યક છે. કોઈ પણ પગલું લેતાં પહેલાં હોસ્પિટલ નજીકનાં સગાંવહાલાઓની સંમતિ લેશે.

જો તમે 18 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના હો તો તમે જીવંત હો ત્યારે તમારા અવયવોને દાનમાં નથી આપી શકતાં. પરંતુ 18 વર્ષથી ઓછી ઉંમરની વ્યક્તિનું જો બ્રેઇન ડેથ થયું હોય તો એવા કિસ્સામાં અવયવોના દાન માટે એમનાં માતાપિતાની સંમતિ ચોકક્સપણે આવશ્યક છે. બાળકોને પણ અવયવોના ટ્રાન્સપ્લાન્ટની જરૂર પડે છે અને એમને સામાન્યપણે પુખ્તના હોય છે એનાથી નાના અવયવની જરૂર પડે છે.

જો તમે તમારા અવયવને દાનમાં આપવા માટે વચને બંધાયા હો કે નહીં, એનાથી તમને આપવામાં આવનારા મેડિકલ ઉપચારમાં કોઈ ફરક નહીં પડે. જે બ્રેઇન સ્ટેમ ડેથ કમિટીમાં હેલ્થ સર્વિસીઝના ડાયરેક્ટર પાસે નોંધાયેલા છે એને ફિઝિશ્યન દ્વારા બ્રેઇન ડેથ જાહેર કરાયા પછી જ એના અવયવનું દાન થઈ શકે છે અને તેઓ કોઈ પણ રીતે ઓર્ગન રિટ્રાઇવલ સાથે અથવા ટ્રાન્સપ્લાન્ટ ટીમ સાથે સંકળાયેલા નથી.

તમારી સંભાળ લઈ રહેલા ડૉક્ટર ઈન ચાર્જને ટ્રાન્સપ્લાન્ટેશન સાથે કોઈ નિરબત નથી.

દાનની પ્રક્રિયા

પગલું 1

ઇન્ટેન્સિવિસ્ટ પ્રત્યેક સંભવિત દાતાનું મૂલ્યાંકન કરશે અને પ્રત્યેક અવયવની તબીબી યોગ્યતાને નક્કી કરશે. એ દરદીની તબીબી સ્થિતિ અને ઇતિહાસ બાબતમાં વિગતવાર તબીબી જાણકારી પ્રાપ્ત કરશે.

પગલું 2

એક વાર એને જાણ થશે કે દરદી ક્લિનિકલી બ્રેઇન ડેડ છે તો એ એના નજીકના સંગાઓને દરદીની સ્થિતિને સમજાવશે.

એમને આ વિકલ્પો આપશે:

- ડુ નોટ રિસિસિટેટ (ડીએનઆર) પુનઃજીવિત નહીં કરો
- જે પણ ઉપચાર થઈ રહ્યો છે એ ચાલુ રાખો
- અવયવનું દાન

પગલું 3

જો સગાંવહાલાં અવયવના દાન માટેની એમની મૌખિક સંમતિ આપશે તો ત્યાર પછી ટ્રાન્સપ્લાન્ટ કોઓર્ડિનેટર તમામ વિગતો પૂરી પાડશે.

પગલું 4

એ વ્યક્તિ કે જે ફાઇનલ-સ્ટેજ ઓર્ગન બીમારી ધરાવતી હોય એને ગિફ્ટ તરીકે આપવા માટે જ્યારે કોઈ વ્યક્તિને એના શરીરમાંથી કોઈ અવયવને કાઢવા માટેની કાયદેસરની પરવાનગી આપવામાં આવે ત્યારે જ અવયવનું દાન થઈ શકે છે. આ ત્યારે જ કરી શકાય છે જ્યારે દાતા જીવિત હોય અને એની સંમતિ હોય અથવા મૃત્યુ પછી એમના સગાંસંબંધીઓની સંમતિથી થઈ શકે છે. જે વ્યક્તિ અવયવ આપે છે એને ડૉનર (દાતા) કહે છે જ્યારે જે વ્યક્તિ અવયવ મેળવે છે એને રિસિપીએન્ટ (પ્રાપ્તકર્તા) કહે છે. જો દાતાને ભૂતકાળમાં કોઈ ગંભીર બીમારી થઈ હોય તો પણ કેટલીક પરિસ્થિતિઓમાં દાન જીવનરક્ષક બને

પગલું 5

ઇન્ટેન્સિવિસ્ટ પ્રથમ દરદીને એપનોઇઆ ટેસ્ટ આપે છે. એપનોઇઆ ટેસ્ટ શું ખરેખર બ્રેઇન ડેથ થયું છે એ ચકાસવામાં મદદ કરે છે. આમાં દરદીની ખૂબ જ નિકટથી દેખરેખ રાખવાની જરૂર પડે છે કારણ કે બધા જ વેન્ટિલેટર સપોર્ટ અસ્થાયી રૂપે દૂર કરવામાં આવે છે અને કાર્બન ડાયોક્સાઇડ (પેકો2)ના આંશિક દબાણને વધારવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે. આનો પોઝિટિવ ટેસ્ટ રેસ્પિરેટરી અક્વિરન્સી સંપૂર્ણ ગેરહાજરી દર્શાવે છે.

પગલું 6

પ્રથમ ટેસ્ટ પછી 6 કલાક બાદ બીજો એપનોઇઆ ટેસ્ટ કરાશે. જો બંને ટેસ્ટ બ્રેઇન ડેથની પુષ્ટિ કરશે તો ટ્રાન્સપ્લાન્ટ કોઓર્ડિનેટર દરદીનાં સગાઓને સંમતિપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવા માટે પૂછી શકે છે જેમાં લખવામાં આવશે કે તેઓ કયા અવયવો અને/અથવા ટિશ્યુઓનું દાન કરવાની ઇચ્છા ધરાવે છે.

પગલું 7

જ્યાં દાતાની કાળજી લેવામાં આવી રહી છે એ ઓપરેશન થિયેટરમાં અવયવોના રિટ્રાઇવલ એટલે કે પુનઃ પ્રાપ્તિનું કાર્ય હાથ ધરાશે. ટ્રાન્સપ્લાન્ટ કોઓર્ડિનેટર રિટ્રાઇવલ ટીમ્સની સાથેના સહકારમાં એમના આગમન અને પ્રસ્થાન બાબતમાં કોઓર્ડિનેટ કરશે અને અવયવના દાન માટે આવશ્યક અન્ય ઔપચારિકતાઓ પૂરી કરશે. રિટ્રાઇવલ ટીમમાં સામેલ હશે સર્જન્સ, નર્સો, ટ્રાન્સપ્લાન્ટ કોઓર્ડિનેટર અને ઓર્ગન પ્રીઝર્વેશન ટેકનિશ્યન.

પગલું 8

દાતાના અવયવને કાઢવામાં આવે એ પહેલાં પ્રત્યેક અવયવને વિશેષ રૂપે બનાવવામાં આવેલા આઇસ-કોલ્ડ પ્રીઝર્વેશન સોલ્યુશનથી ઝલકા કરવામાં આવશે. ત્યાર પછી અવયવને જંતુમુક્ત કરેલાં પાત્રોમાં મૂકવામાં આવશે, ભીના બરફમાં પેક કરવામાં આવશે અને પ્રાપ્તકર્તાના ટ્રાન્સપ્લાન્ટ સેન્ટરમાં મોકલવામાં આવશે.